

Kristoffer Rørstad og Eric James Iversen

En kartlegging av undervisningstilbudet innen immaterielle rettigheter ved norske læresteder

© NIFU STEP Studier av innovasjon, forskning og utdanning
Wergelandsveien 7, 0167 Oslo

Arbeidsnotat 29/2006
ISSN 1504-0887

For en presentasjon av NIFU STEPs øvrige utgivelser, se www.nifustep.no

Forord

Dette arbeidsnotatet er utarbeidet på oppdrag fra Nærings- og handelsdepartementet og gir en oversikt over undervisningstilbudet innenfor immaterielle rettighet ved norske universiteter og høyskoler i 2005. NIFU STEP har i oppdrag fra departementet sammenstilt, analysert og presentert funnene fra en undersøkelse som er foretatt av departementet selv.

Resultatene fra denne undersøkelsen som presenteres i dette notatet er tidligere presentert på Nærings- og handelsdepartementets seminar vedrørende emnet immaterielle rettigheter på Holmen fjordhotell 14. september 2006.

Notatet er utarbeidet av Kristoffer Rørstad og Eric James Iversen. Sistnevnte har dessuten vært prosjektleder.

Oslo, september 2006

Petter Aasen
Direktør

Randi Søgne
Forskningsleder

Innhold

1	Innledning	5
2	Datamaterialet og metoder	7
	2.1 Definisjon	7
3	Resultater	9
	3.1 Hvem har et undervisningstilbud	9
	3.2 Selvstendig emner og integrerte emner	10
	3.3 Omfanget av undervisningstilbudet, studiepoeng og studenttall.....	11
	3.4 Nivået undervisningen gis på	12
	3.4.1 Immaterielle rettigheter som eksamensoppgave	14
	3.4.2 Egne lærekrefter	14
	3.5 Fagorientering	15
4	Diskusjon	19
	4.1 Beskrivelse av funnene.....	19
	4.2 Eventuelle tilleggsundersøkelser	19
5	Konklusjon	21
	Vedleggstabell	23
	Spørreskjema	25

1 Innledning

Etter å ha varslet en styrking av norsk patentpolitikk i Soria Moria-erklæringen, la nåværende regjering våren 2006 til rette for at Norge formelt skulle tiltre The European Patent Convention som fullverdig medlem. Tiltredelsen vil endre retning på og orientering i norsk aktivitet på området. Men om denne reorienteringen skal styrke norsk patentpolitikk, vil i stor grad avhenge av om norske aktører er forberedt på å dra fordeler av den. Det er derfor betimelig å igjen reise spørsmålet om kompetansenivået til norske aktører i forhold til immaterielle rettigheter (IR): Kan ulike aktører i norsk næringsliv og virkemiddelapparat nok om immaterielle rettigheter? Hvilke institusjoner bidrar med ny kompetanse i Norge? Har de som trenger det, tilgang til kompetanse om immaterielle rettigheter?

Dette notatet retter søkelyset mot undervisningstilbudet innen immaterielle rettigheter ved norske læresteder. Bakgrunnen er at Nærings- og handelsdepartementet nedsatte et rådgivende forum som utarbeider en tiltaksplan for kompetanseheving blant norske næringsaktører. Et ledd i dette arbeidet er å kartlegge dagens undervisningstilbud innenfor immaterielle rettigheter ved norske læresteder. I samarbeid med Kunnskapsdepartementet og Patentstyret har Nærings- og handelsdepartementet derfor utarbeidet et spørreskjema om temaet og gjennomført en undersøkelse i universitets- og høgskolesektoren. NIFU STEP har i den forbindelse sammenstilt og analysert funnene fra denne undersøkelsen, og presentert dette for forumet. Resultatet av dette arbeidet presenteres i dette notatet.

2 Datamaterialet og metoder

For å kartlegge undervisningstilbudet som norske universiteter, høyskoler og andre høyere utdanningsinstitusjoner tilbyr på området immaterielle rettigheter, har Nærings- og handelsdepartementet i samarbeid med Kunnskapsdepartementet og Patentstyret gjennomført en spørreundersøkelse. Departementet har utformet spørreskjemaet (dette finnes som vedlegg bakerst i notatet) og innhentet all informasjonen fra universitetene og høyskolene. Dette spørreskjemaet ble så utsendt til alle lærestedene, med adresse til lærestedene studieadministrative enheter.

Spørsmålene som er stilt er hvorvidt lærestedet har et eksisterende undervisningstilbud om IR og/eller om det har konkrete planer om å utvide/opprette et slikt tilbud. Videre har lærestedene fått spørsmål om hvorvidt emnene tilbys som selvstendige emner, eller om IR er integrert i andre emner. Omfanget av undervisningen; som antall emner, studiepoeng som emnet utgjør og antall studenter som har gjennomført emnet ved siste gjennomføring, er også kartlagt. Lærestedene har også fått spørsmål om immaterielle rettigheter har vært gitt som eksamensoppgave i emnene temaet inngår i. Videre har de fått spørsmål om det er egne lærekrefter som underviser i emnet, eller om de samarbeider med andre om undervisningen. De er også blitt spurt om det forskes og/eller det skrives master/PhD-oppgave hvor IR inngår som tema.

Datainnsamlingen er basert på egenrapportering fra administrativt personale. En fordel med tilnærmingen er at den kan gi et aktuelt glimt av om det er aktivitet på området, i hvert fall der svarprosenten er høy som her. En kjent svakhet med egenrapportering er imidlertid at den kan føre til en del svar som er falskt positive, det vil si tilfeller der respondentene overvurderer sin aktivitet på område i sine svar. Dette er et spørsmål om grad. Og siden ingen faglige emneansvarlige har fylt ut skjemaet, eller blitt kontaktet i ettertid, risikerer besvarelsene til en viss grad å gjenspeile de studieadministratives tolkninger av begrepet immaterielle rettigheter og hvorvidt lærestedet tilbyr undervisning.

Lærestedene ble bedt om å oppgi antall studiepoeng emnene utgjorde i sin helhet, men ikke hvor stor andel immaterielle rettigheter utgjorde i emnet. Antall studiepoeng emnene utgjør i sin helhet vil derfor være langt flere enn kun temaet immaterielle rettigheter utgjør. Lesere bør derfor være oppmerksom på når man tolker *omfanget* immaterielle rettigheter utgjør i antall studiepoeng.

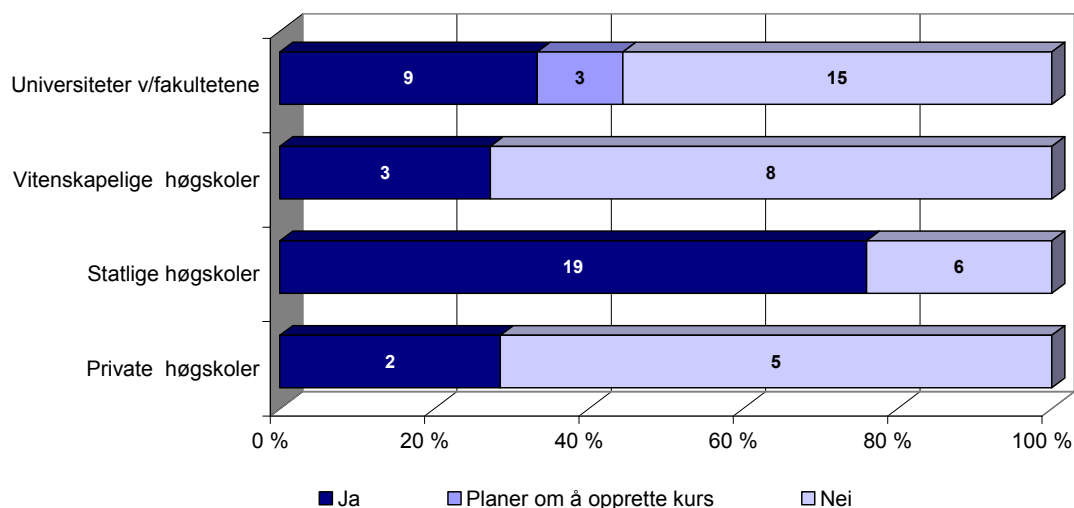
2.1 Definisjon

Det verserer en del tolkninger rundt begreper som immaterielle rettigheter og industrielle rettigheter. I denne sammenhengen vil 'immaterielle rettigheter' avgrenses til å gjelde patent-, varemerke- og designrettigheter, samt opphavsrett.

3 Resultater

3.1 Hvem har et undervisningstilbud

Figuren under viser andelen av enheter blant de fire lærestedskategoriene som har et undervisningstilbud innenfor immaterielle rettigheter.

Figur 3.1 Enheter som har et undervisningstilbud, har planer om å opprette et undervisningstilbud eller har ikke noe undervisningstilbud innenfor immaterielle rettigheter, etter lærestedskategori i prosent.

I og med at det var fakultetene ved universitetene som var respondentene er det de som inngår i figuren over. Figuren viser at en tredjedel av fakultetene tilbyr emner hvor immaterielle rettigheter inngår som tema, i sin helhet eller som en andel. Tre fakulteter har dessuten konkrete planer om å opprette et undervisningstilbud om immaterielle rettigheter (IR), mens de resterende 15 fakultetene har ikke noe undervisningstilbud innefor IR, ei heller planer om å opprette et tilbud.

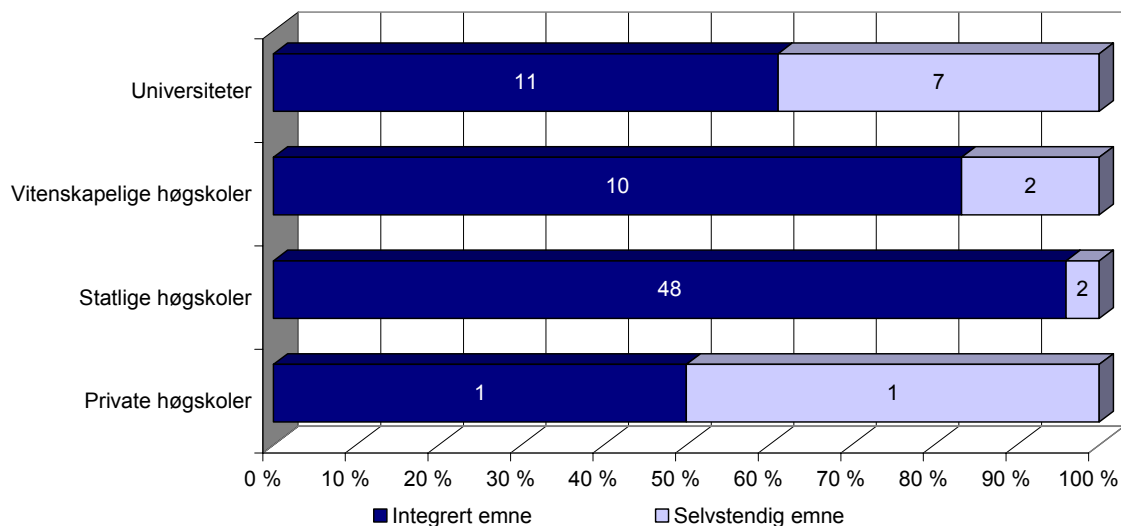
Tre vitenskapelige høyskoler har et undervisningstilbud innefor IR. Disse er Norges Handelshøyskole, Handelshøyskolen BI og Arkitektshøyskolen i Oslo. De resterende åtte lærestedene i denne kategoriene har ikke noe undervisningstilbud innen emnet.

Overraskende mange av de statlige høyskolene oppgir å ha undervisning hvor IR er emne. Hele 19 av i alt 25 statlige høyskoler oppgir å ha et undervisningstilbud innen immaterielle rettigheter.

To private høyskoler oppgir også at de har undervisning innenfor emnet immaterielle rettigheter; disse er Gimlekollen medie høyskole og Høyskolen landbruk og bygdenæringer.

3.2 Selvstendig emner og integrerte emner

To typer emne; på den ene siden finnes det selvstendige emner hvor immaterielle rettigheter er tema og på den andre siden emner hvor immaterielle rettigheter inngår som en del av et emne. Det undervises i alt 82 emner, hvorav 12 av disse er selvstendige emner med IR som hovedtema. De resterende 70 emnene er såkalte integrerte IR-emner.

Figur 3.2 Antall integrerte og selvstendig emner fordelt etter lærestedstype, prosent

Figuren viser hvordan disse to emnevariantene fordeler seg etter lærestedstype. Ved universitetene er det en viss balanse mellom de to variantene, mens både ved de vitenskapelige og de statlige høyskolene er det en overvekt av de integrerte emnene.

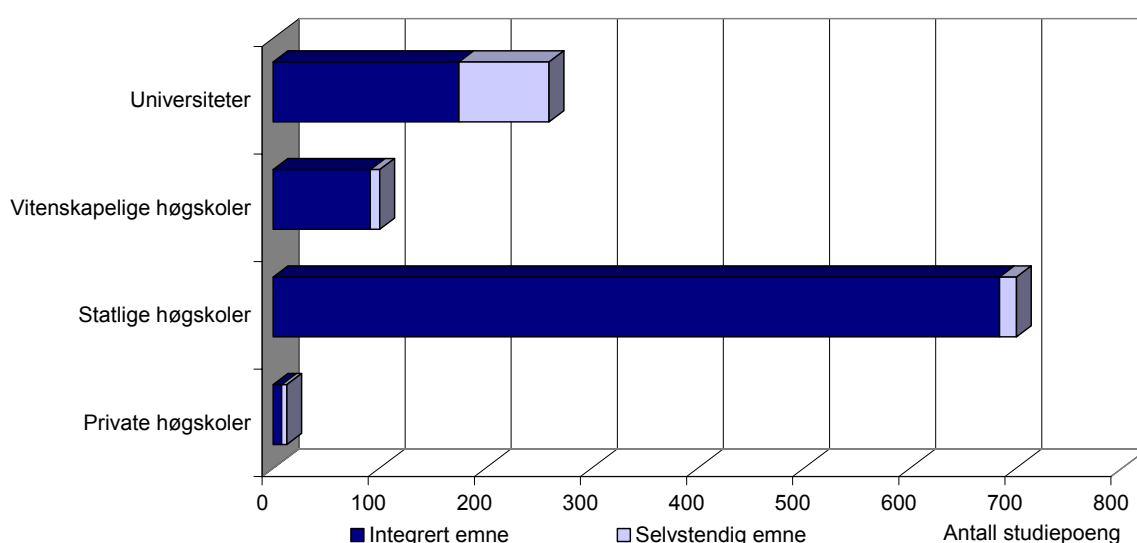
Hvilke emner er ”selvstendige”?

De selvstendige emnene fins hovedsakelig innenfor to fagorienteringer; juridiske og innovasjon og entreprenørskaps-emner.

- Juridiske emner
 - Masterstudiet i rettsvitenskap, UiO (5 emner). Egne lærekrefter
 - Økonomi og forretningsjuss, Opphavs og kontraktsrett BI (2 emner). Egne lærekrefter
- Innovasjon, entreprenørskap, nyskaping, ledelse og strategi
 - Intellectual property law and policies og Innføring i entreprenørskap, UiTø (2 emner). Ikke egne lærekrefter
 - Innovasjon og entreprenørskap, Høgskolen i Telemark. Egen lærekrefter
 - Innovasjonsledelse og entreprenørskap, Høgskolen i Ålesund. Egne lærekrefter
 - Nyskaping, Høgskolen landbruk og bygdenæringer. Ikke egne lærekrefter.

3.3 Omfanget av undervisningstilbudet, studiepoeng og studenttall

I følge vårt materiale utgjør de samlet 1 074 studiepoeng hvor IR inngår som emne i mer eller mindre grad. Dette gir et mål på omfanget av undervisningstilbudet, men her må man tolke det rapporterte tallene med varsomhet. Et problem er spesielt hvordan dette måles for emner hvor immaterielle rettigheter inngår som en del. Svarene tyder på at respondentene oppgir studiepoeng for hele kurs, uansett hvor stor eller liten andel ble viet immaterielle rettigheter. Figuren viser at de integrerte emnene utgjør en svært stor andel av totalt antall studiepoeng, hele 90 prosent (eller 959 studiepoeng). De selvstendige emnene utgjør da de resterende 115 studiepoengene.

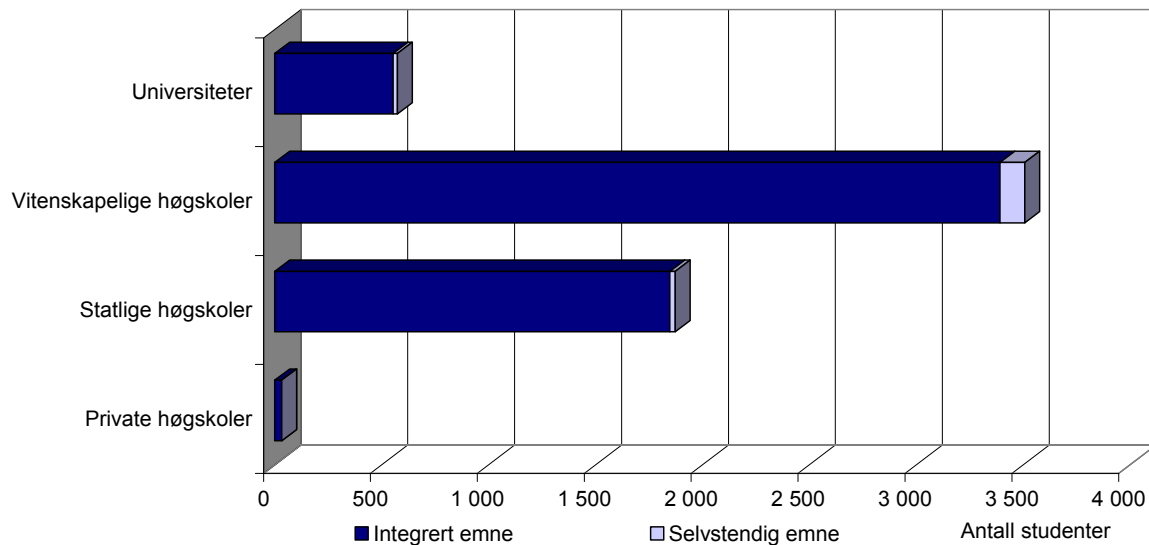
Figur 3.3 antall studiepoeng IR-emnene utgjør, selvstendige emner og integrerte emner, fordelt etter lærestedstype.

Ved universitetene utgjør emnene totalt ca 260 studiepoeng, 85 av disse studiepoengene er selvstendige emner, mens de resterende 185 studiepoengene tilskrives integrerte emner. Som forventet og vist i emneoversikten over de selvstendige emnene på forrige side, har universitetene en større andel selvstendige emner enn det høyskolene har.

De statlige høyskolene utgjør naturligvis en stor andel av studiepoengene, nesten to tredjedeler eller ca 680 studiepoeng. Antall studiepoeng blir nødvendigvis høyt siden det er summen av i alt 50 emner som 19 høyskoler tilbyr. At de integrerte emnene utgjør en stor del av studiepoengene er på ingen måte overraskende. Mange av lærestedene som tilbyr slike såkalte integrerte IR-emner, har gjerne oppgitt at emnet inngår i et bachelor- eller masterprogram, og kan utgjøre alt fra 10 til 60 studiepoeng. Hvor stor (eller liten) andelen undervisning om immaterielle rettigheter utgjør av emnet eller studieprogrammet, har vi ikke tall på.

En annen måte å måle omfanget av undervisningen innenfor området IR, er å se på antall studenter som har fulgt et slikt emne. Figur 3.4 viser antall studenter som har fulgt et emne

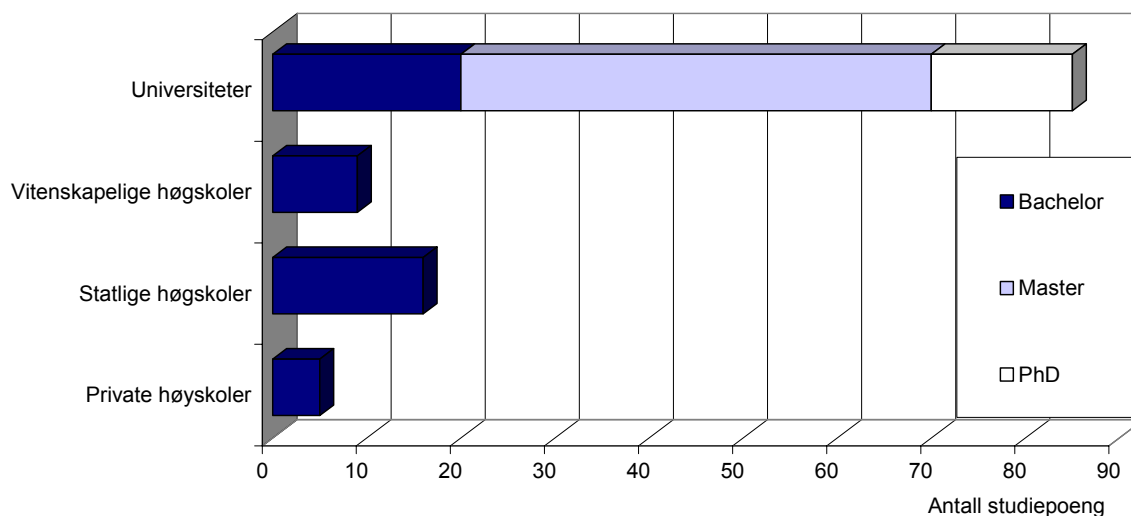
hvor IR har vært tema, enten som en del eller i sin helhet, og hvordan disse fordeler seg etter lærestedstype. Figurene minner om de andre søylediagrammene, men skiller seg ut ved at søylen representert av de vitenskapelige høgskolene er den største. Den lengste søylen kan nesten alene tilskrives et obligatorisk juridisk emne som inngår i alle bachelorprogram ved Handelshøyskolen BI som flere enn 3000 studenter har fulgt. Totalt har nesten 6000 studenter fulgt et IR-emne. Som figuren illustrerer, har et fåtall av disse, bare 161, fulgt et såkalt selvstendig IR-emne. De resterende 5827 har dermed fulgt et emne hvor IR har vært integrert.

Figur 3.4 Antall studenter som har fulgt et IR-emne, selvstendig emne og integrert emne, etter lærestedstype

3.4 Nivået undervisningen gis på

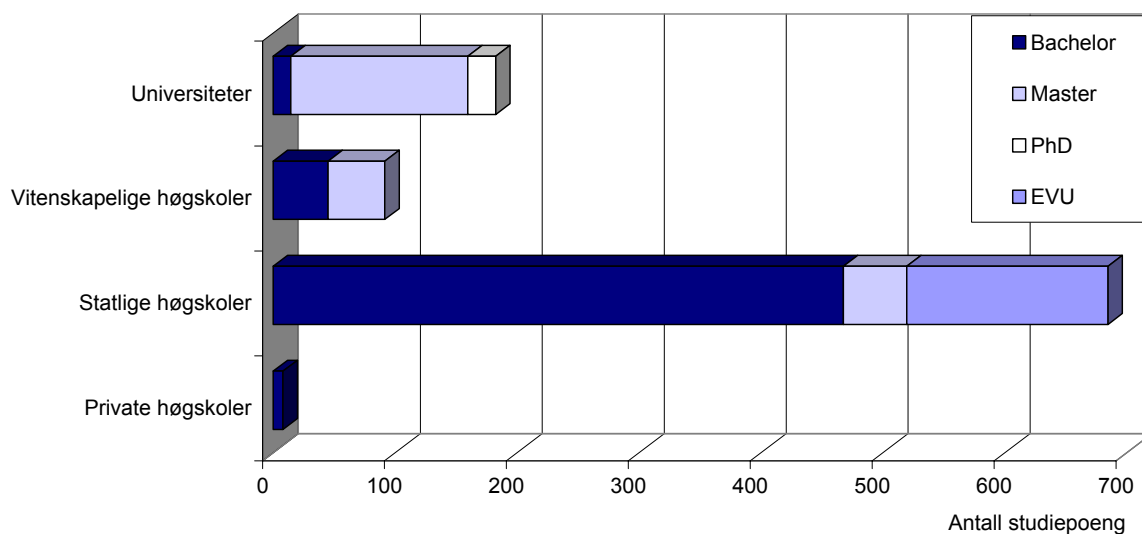
For å kunne si noe om dybde og nivå på emnene, kan en indikator være å se på hvilket nivå emnene tilbys. I og med at emnene på bachelornivå er overrepresentert i integrerte emner, er det hensiktsmessig å se på nivåene for de selvstendige og integrerte emnene hver for seg. Figuren 3.5 viser hvordan de selvstendige emnene fordeler seg på bachelor-, master- og PhD-nivå etter lærestedstype, i antall studiepoeng de utgjør. De 7 emnene som undervises ved universitetene utgjør i alt 85 studiepoeng, hvorav 20 på bachelornivå, 50 på masternivå og 15 på doktorgradsnivå. Det mest iøynefallende ved figuren er at det er kun universitetene som underviser i selvstendige IR-emner på master- og doktorgradsnivå, men dette er imidlertid ikke uventet. Ved de andre lærestedene gis de selvstendige IR-emnene bare på bachelornivå.

Figur 3.5 Antall studiepoeng selvstendige IR-emner utgjør, fordelt etter nivå og lærestedstype

Ser man så på tilsvarende figur for de integrerte emnene, er bildet visuelt forskjellig. De 11 emnene ved universitetene utgjør til sammen ca 180 studiepoeng, hvorav 50 på masternivå og 25 på PhD-nivå. De vitenskapelige høyskolene har emner både på bachelor- og masternivå, hvorav begge utgjør 45 studiepoeng. Ved de statlige høyskolene utgjør de 48 integrerte emnene i alt 680 studiepoeng, hvorav 470 på bachelornivå, 50 på masternivå og 165 studiepoeng som etter- og videreutdanning (EVU).

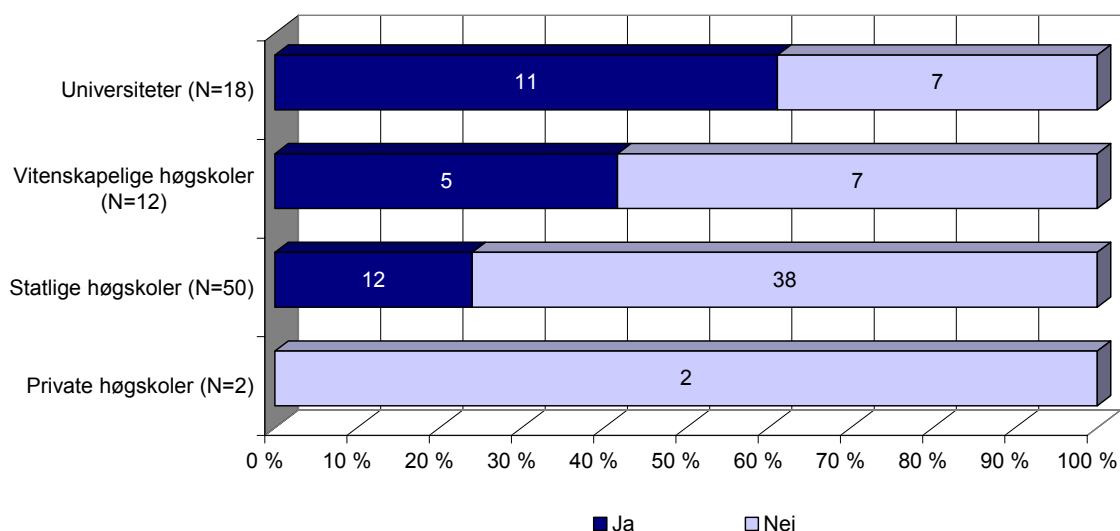
Lærestedene ble ikke eksplisitt spurt om etter- og videreutdanning av egne lærekrefter innenfor dette emnet, så tallene vedrørende denne type undervisning kan være mangelfullt i denne fremstillingen. Det var likevel noen læresteder som rapporterte om EVU innenfor emnet av sine ansatte. Dette vil bli nærmere kommentert i diskusjonen.

Figur 3.6 Antall studiepoeng integrerte IR-emner utgjør, fordelt etter nivå og lærestedstype

3.4.1 Immaterielle rettigheter som eksamensoppgave

Hvorvidt emnet immaterielle rettigheter har vært eksamensoppgave kan være en indikator på hvor dyptgående undervisningen har vært innenfor emnet. Det kan også være en indikator på hvor stor andel IR har vært i et emne. Figuren nedenfor viser hvor mange, og hvor stor andel, av emnene IR har vært gitt som eksamensoppgave. Både integrerte og selvstendige emner inngår i figuren nedenfor. En antagelse som er gjort er at IR er eksamensrelevant i et selvstendig emne og dermed også gitt som eksamensoppgave. Hvorvidt IR var eksamensrelevant i et selvstendig emne, ble det derfor ikke spurt om.

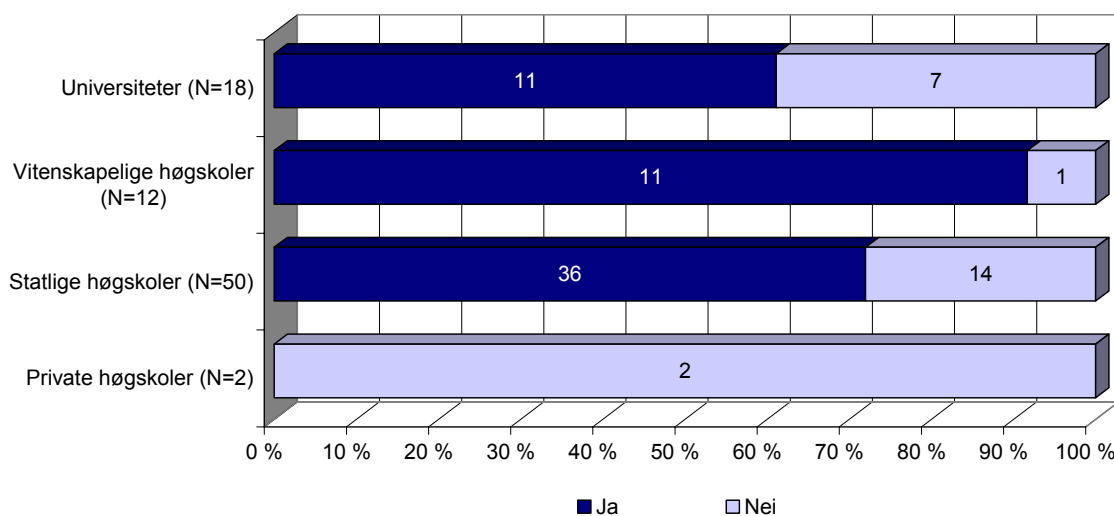
Figur 3.7 Andel av emnene hvor IR har vært gitt som eksamensoppgave etter lærestedstype, prosent

Ved universitetene har IR vært gitt som eksamensoppgave i 11 av de 18 emnene. At antallet er såpass høyt er som forventet siden 7 av de 11 emnene er såkalte selvstendige IR-emner. I fem av de i alt 12 emner undervist i ved de vitenskapelige høyskolene, har IR vært gitt som eksamensoppgave. Som figuren viser, er andelen emner hvor IR har vært gitt som eksamensoppgave, synkende fra universitetene til høyskolene. I bare 12 av 50 emner, har IR vært eksamensoppgave ved de statlige høyskolene. Ved de to private høyskolene som har to emner innenfor IR, har ikke IR vært gitt som eksamensoppgave.

3.4.2 Egne lærekrefter

Som vist tidligere i notatet, gis det i større eller mindre grad undervisning innenfor emnet ved norske læresteder. Det er interessant å se hvorvidt det er lærestedenes egne lærekrefter eller eksterne som står for denne undervisningen. Figur 3.8 viser andel og antall av IR-emnene som har egne lærekrefter. Den viser faktisk at flesteparten av emnene blir undervist av lærestedets egne lærekrefter. I 60 prosent av emnene ved universitetene er det egne lærekrefter som har undervist. Tilsvarende andeler ved de vitenskapelige og statlige høyskolene er henholdsvis 90 og 70 prosent.

Lærestedene ble ikke eksplisitt spurt hvem som underviser når lærestedet selv ikke underviser, men flere oppgav likevel å ha samarbeid med Patentstyret og private patentbyråer. Hvor omfattende dette undervisningssamarbeidet er, er ikke kartlagt.

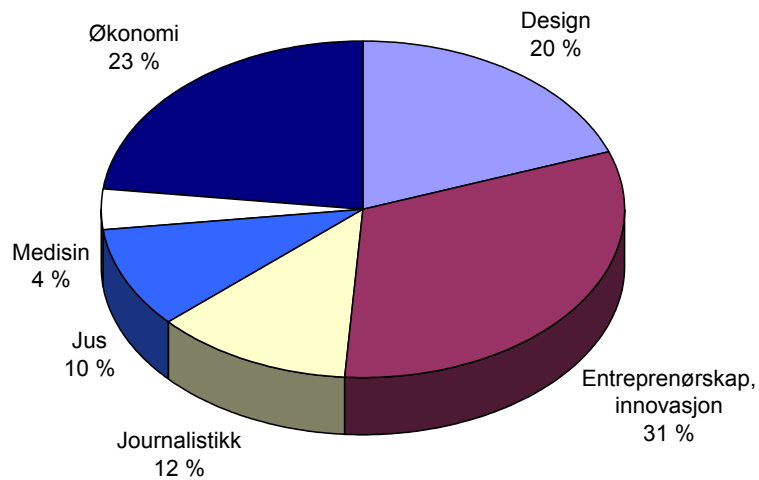

Figur 3.8 Andel emner som har hatt egne lærekrefter etter lærestedstype, prosent

3.5 Fagorientering

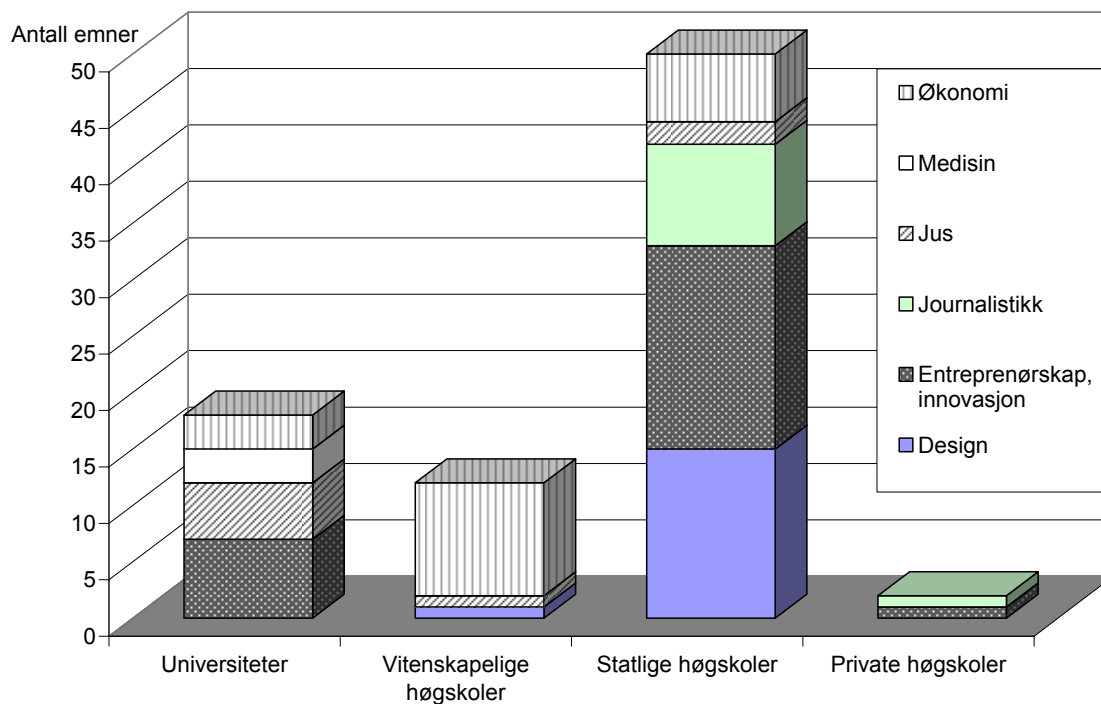
Respondentene fikk ikke i oppgave å fagklassifisere emnene, men utifra emnebeskrivelsen, studieprogram og ansvarlig institusjon er det foretatt en fagklassifikasjon. Å gjøre en slik klassifikasjon er på flere måter problematisk. For det første inngår ofte emnet immaterielle rettigheter i tverrfaglige emner med innslag av teknologi, økonomi, design og jus. Å trekke noen faste grenser mellom fagene er derfor vanskelig. For det andre sammenlignes fag på ulike nivå; fagspesifikke emner som juridiske og journalistiske emner mot større emner som entreprenørskap som berører flere fagfelt.

Figurene som omhandler fagklassifikasjon bør derfor tolkes med varsomhet. Med disse forbehold er likevel emnet entreprenørskap og innovasjon det største emnet, hvor om lag en trededel av emnene er klassifisert. Nesten en fjerdedel av emnene som IR inngår i, er klassifisert som økonomiske emner, mens design-emner utgjør en femtedel av emnene. De tre minste emnene; medisin, juss og journalistikk er rene fagemner som gis innenfor sine respektive profesjonsutdanninger. Når det gjelder immaterielle rettigheter innenfor journalistiske emner, er det snakk om undervisning vedrørende opphavsretten til bilder og tekst som berøres i åndsverkloven.

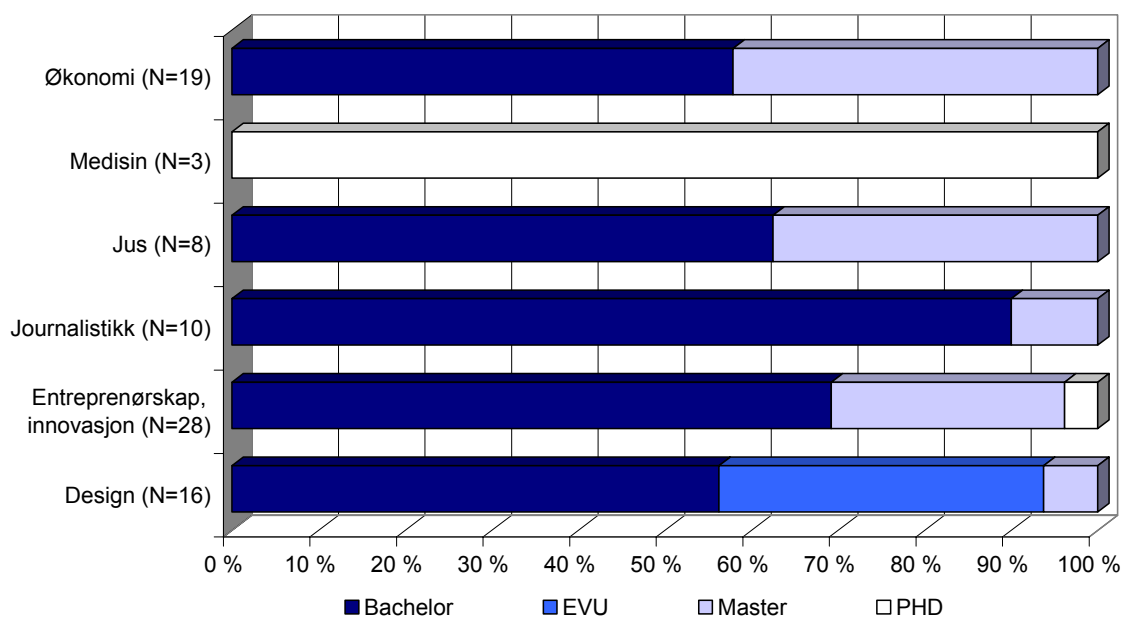
Figur 3.9 Emner hvor IR er tema, etter fagkategori

Bryter man så de fagklassifiserte IR-emnene ned og fordeler de på lærestedstyper, får man dette bildet, vist i figur 3.10. IR-emnene som universitetene tilbyr er innenfor fag som entreprenørskap, innovasjon, juss, medisin og økonomi. Ved de vitenskapelige høgskolene er det hovedsakelig emner innenfor økonomi som gis, mens ved de statlige høgskolene undervises det i alle emner, bortsett fra medisin.

Figur 3.10 IR-emner fordelt etter fag og lærestedstype, antall emner

Figuren viser på hvilket nivå de fagklassifiserte IR-emnene undervises på. Den viser blant annet at hovedvekten av IR-emnene totalt sett er på bachelornivå og at nivåene varierer mellom fagene. Entreprenørskap og innovasjon er det eneste faget som det gis undervisning i på alle tre nivåer. IR innen medisin gis bare på doktorgradsnivå, og dette dreier seg om et emne i medisinsk etikk for doktorgradsstudenter.

Figur 3.11 IR-emner fordelt etter fag og nivå, prosent

4 Diskusjon

4.1 Beskrivelse av funnene

Denne kartleggingen viser at det gis undervisning innenfor immaterielle rettigheter ved norske universiteter og høyskoler. Omfanget i antall emner er kanskje ikke så stort, men antall studiepoeng emnene utgjør og antall studenter som har fulgt emnene er ikke ubetydelig. Ved universitetene er omfanget ganske variert, men også konsentrert. Undervisningen innen emnet ved universitetene er mindre enn man hadde forventet på forhånd, spesielt ved naturvitenskapelige og teknologiske fakulteter.

Derimot er omfanget av undervisning innen emnet relativt stort ved de vitenskapelige høyskolene og de statlige høyskolene. Mange studenter ved de vitenskapelige høyskolene har fått undervisning innen emnet og emnet utgjør mange studiepoeng ved de statlige høyskolene.

Selv om omfanget av undervisningen altså er til stede, tyder undersøkelsen på at undervisningen innen emnet ikke er særlig dyptgående, spesielt gjelder dette de statlige høyskolene hvor IR sjelden er tema i eksamensoppgaver. At immaterielle rettigheter i liten grad er eksamensrelevant pensum kan tyde på at undervisningen ikke blir vektlagt i tilstrekkelig grad, som igjen kan bety liten kjennskap til emnet blant lærere. Det kan se ut som om undervisningen gis mer som en ”bevisstgjøring” av temaet og at immaterielle rettigheter er noe man kanskje må forholde seg til i fremtiden.

4.2 Eventuelle tilleggsundersøkelser

På bakgrunn av denne undersøkelsen er undervisningen innen immaterielle rettigheter ved norske universiteter og høyskoler kartlagt. Bildet denne kartleggingen gir av undervisningstilbudet er ikke helt tydelig og komplett. For å få et tydeligere bilde av situasjonene, burde flere spørsmål knyttet til både kvantitative og kvalitative aspekter ved undervisningen vært besvart. Eksempelvis kunne man involvert faglig personale for å angi hvor stor del immaterielle rettigheter utgjorde i et integrert emne. Man kunne også bedt om å spesifisere hvilke type immateriell rettighet emnet berørte; patent-, merkevare- eller designrettigheter. I tillegg burde man eksplisitt oppgitt hvem som underviste, også egne lærere og eksterne. Som en oppfølging til denne undersøkelsen, kunne man så kartlegge undervisningspersonalet i forbindelse med en eventuell behovsanalyse.

For å få et komplett bilde av undervisningen innenfor immaterielle rettigheter burde man så kartlegge eksterne aktører som tilbyr kurs vedrørende emnet, og deres tilknytning til lærestedene.

Flere av lærestedene oppgav også en viss form for samarbeid med sine respektive TTO-er (Technology Transfer Office). Disse TTO-ers hovedoppgave er å ivareta lærestedenes egne forskeres potensial i resultatene. At lærestedene har opprettet egne sentra som skal ivareta de immaterielle rettighetene, tyder på at bevisstgjøringen er tilstede når det gjelder IR i forskningsøyemed. Hvilken, om noen, rolle TTO-ene har, i forbindelse med undervisning, er ikke kartlagt i denne undersøkelsen.

Noen læresteder oppgav å ha emner rettet mot de ansatte som etter- og videreutdanning til tross for at kartleggingen var rettet mot undervisningen av studenter. I den forbindelse oppgav flere av de statlige høyskolene å ha et samarbeid med hverandre, om "Innovation Net". Innovation Net er et nettverk bestående av 20 statlige høyskoler som tilbyr etter- og videreutdanning av lærere ved høyskolene. Undervisningstilbudet til Innovation Net omfatter en mastergrad i innovasjon med immaterielle rettigheter som sentralt tema. En kartlegging av omfanget av og innholdet i denne etter- og videreutdanningen er ikke foretatt i denne undersøkelsen, men ville ha vært interessant å se på i neste omgang.

5 Konklusjon

Dette notatet presenterer noen av funnene fra Nærings- og handelsdepartementets undersøkelse av undervisningstilbudet innen immaterielle rettigheter ved norske læresteder. Denne øvelsen, som var basert på et utfyllingsskjema som departementet sendte til fakulteter/avdelinger ved alle læresteder i universitets- og høgscolesektoren, er vel den første i sitt slag på feltet i Norge. Den resulterte i en høy svarprosent med utfyllende svar, hvilket er en forutsetning for at en slik kartleggingen skulle lykkes.

Resultatene av undersøkelsen gir et glimt av aktiviteten knyttet til IR. Dette gir en nyttig pekepinne på hvordan IR integreres i undervisningstilbud ved norske læresteder i dag. Undersøkelsen viser at dette skjer på ulike måter i ulike deler av sektoren, og at det skjer i ulik utstrekning. Notatet har derfor presentert denne aktiviteten i forhold til ulike måter å måle:

- omfang av undervisningen,
- nivå for undervisningen
- og faglig orientering av undervisningen.

Notatet indikerer her at utdanningstilbudet varierer mellom minst tre typer kompetansedannelse:

1. Bevisstgjøring: hvor fakta om og innsikt i industrielle rettigheter inngår med gjennom foredrag fra folk utenfra.
2. Fagligorientert kompetanse: hvor studentene må tenke mer fokusert på hva industrielle rettigheter betyr spesielt i forhold til deres fag, for eksempel innen design eller bioteknologi.
3. Spisskompetanse: hvor studentene fordyper seg i spesielle problemstillinger, for eksempel juridisk spisskompetanse.

Notatet har også pekt på en del problemstillinger som undersøkelsen reiser, først og fremst av praktisk art. Det ble nevnt at bruk av egenrapportering har sine begrensninger i en slik sammenheng; den åpner blant annet for ulike tolkninger av begreper og ulike praksis med hensyn til måling av omfang, og dette kan føre til overrapportering/overrepresentering av aktiviteten ved ulike læresteder. Det kan for eksempel være vanskelig å måle aktiviteten i forhold til 'studiepoeng'. Fremover kan de ulike praktiske avveininger vurderes og fremgangen forbedres. Denne type kartlegging er likevel nyttig for å vise status i dag, og hvor man eventuelt går videre.

IR undervisning kan bidra til å øke bevissthet og ekspertise rundt immaterielle rettigheter og derigjennom heve kompetansegrunnlaget blant fremtidige aktører i norsk næringsliv og virkemiddelapparatet. Det kan også være nyttig å gjenta en slik kartlegging for å se

hvordan utdanningstilbudet endrer seg over tid i møtet med endringer i behovet for kompetansen knyttet til industrielle rettigheter ellers.

Vedleggstabell

Tabell V1 Oversikt over enhetene i datagrunnlaget

Lærestedsnavn	Fakultet/avdeling/enhet	Antall emner	Antall studiepoeng	Antall studenter
Universiteter				
Universitetet i Bergen	Utd. avd. i samarbeid med Høgskolen i Bergen, Senter for nyskaping	1	6	15
Universitetet i Oslo	Juridiske fakultet	5	65	
	Matematisk-naturvitenskapelige fak.	3	100	201
	Medisinsk fakultet	1	10	236
Universitetet i Tromsø	Matematisk-naturvitenskapelige fak.	1	15	..
	Norge fiskerihøgskole	1	5	20
NTNU	Fakultet for ingeniørvitenskap og teknologi (IVT)	1	1	
	Medisinsk fakultet	2	13	97
Universitetet i Stavanger	Det teknisk-naturvitenskapelige fak.	1	10	..
Universitetet for miljø- og biovitenskap	Institutt for økonomi og ressursforvaltning	2	35	5
Sum universiteter		18	260	574
Vitenskapelige høskoler				
Norges Handelshøyskole	Inst for regnskap, revisjon og rettsvitenskap	1	7,5	74
	Inst for strategi og ledelse	4	30	133
Handelshøgskolen BI	Inst for markedsføring	1	6	30
	Inst for samfunnsøkonomi	1	6	50
	Regnskap, revisjon, jus	4	27	3 196
Arkitektthøgskolen i Oslo	Institutt for industridesign	1	24	25
Sum vitenskapelige høskoler		12	100,5	3 508
Statlige høskoler				
Høgskolen i Akershus	Avd. for produktdesign	1	..	40
Høgskolen i Bergen	Avd. for ingeniør	5	44	486
Høgskolen i Bodø	Handelshøyskolen i Bodø	3	30	64
Høgskolen i Gjøvik	Inst for ingeniør og allmennfag	3	3	73
Høgskolen i Hedmark	Avd. for økonomi	1		40
Høgskolen i Lillehammer	Avd. for samfunnsvitenskap	1	15	..
Høgskolen i Molde		1	15	28
Høgskolen i Narvik		2	24	96
Høgskolen i Nord-Trøndelag	Økonomi og entreprenørskap	1	0,5	50
Høgskolen i Oslo	Avd. for estetiske fag	4	150	116
	Avd. for journalistikk, bibliotek, og informasjonsfag	8	125	482
Høgskolen i Stord/Haugesund	Avd. for økonomi, administrasjon	1	10	6

Lærestedsnavn	Fakultet/avdeling/enhet	Antall emner	Antall studiepoeng	Antall studenter
Høgskulen i Sogn & Fjordane	Avd. for økonomi	1	15	43
Høgskulen i Volda	Avd. for mediefag	1	6	..
Samisk høgskole		7	225	51
Høgskolen i Telemark	Avd. for allmennvitenskapelig fag	2	21	13
	Avd. for estetiske fag	1
	Avd. for teknologiske fag	1	..	15
Høgskolen i Vestfold	Avd. for realfag og ingeniørutdanning	1	5	100
	Avd. for ingeniørfag	3	6	145
Høgskolen i Ålesund	Inst for internasjonal markedsføring	1	6	25
	Institutt for teknologi og nautikk	1
Statlige høgskoler		50	700,5	1873
Private høgskoler				
Gimlekollen mediehøgskole	Avd. for journalistikk	1	8	33
Høgskolen landbruk og bygdenæringer	Bygdenæringer	1	5	..
Sum private høgskoler		2	13	33
Totalt		82	1 074	5 988

Spørreskjema

Spørreundersøkelse om undervisning i IR – utdanningssektoren

Problemstilling

I hvilken grad har utdanningssektoren i Norge eksisterende undervisningstilbud innen immaterielle rettigheter (IR), og/ eller planer om å (videre)utvikle slike?

Hensikten er å få svar på:

- Om de har undervisning på området immaterielle rettigheter
- Hvilke nivå denne undervisningen er
- Hvilke studieområder den inngår i
- Omfanget av undervisningstilbudet
- Om det er konkrete planer for videreutvikling/oppretting av et slikt studietilbud
- Pågår det forskning knyttet til temaet IR

Spørsmål

1. Hvilken type utdanningsinstitusjon er dette:

- Universitet
- Statlig høyskole
- Vitenskapelig høyskole
- Privat høyskole med statsstøtte

2. Har universitetet/høyskolen noen form for undervisning i immaterielle rettigheter? (dvs. undervisning som omhandler bl.a. patent-, varemerke- og designrettigheter, samt opphavsrett)

- Ja (gå til sp.m.3)
- Nei (gå til sp.m.4)

Hvis JA?

3.1 (Kryss av for de alternativene som passer) Undervisningstilbudet innen immaterielle rettigheter tilbys på vår utdanningsinstitusjon:

- Eget studie (Kryss = fyll ut sp.m. 3.2)
- Selvstendig kurs (delkurs innen et studie) (Kryss = fyll ut sp.m. 3.2)

- Inngår som deler/forelesninger i andre kurs (Kryss = fyll ut sp.m. 3.3)
- Annet: _____ (notatfelt)

3.2 Innen hvilke fagkombinasjoner og i hvilket omfang tilbys undervisning i immaterielle rettigheter som selvstendig fag?

Tilbys ved:

Fakultet/Avdeling	Studieprogram	Emnebeskrivelse	Omfang (antall studiepoeng)	Nivå Fyll ut de aktuelle nivå(ene) der faget tilbys Eks bachelor/master/ph.d./etter- og videreutdanning	Kryss av hvis faget er obligatorisk	Antall studenter som gjennomførte studiet siste studieår (2005)	Emnet tilbys årlig (kryss av= ja)

3.3 Innen hvilke fagkombinasjoner og i hvilket omfang og form tilbys undervisning i immaterielle rettigheter som integrert del i andre fag/studier?

Tilbys ved:

Fakultet/Avdeling	Studieprogram	Emnebeskrivelse	Omfang (antall studiepoeng)	Nivå Fyll ut de aktuelle nivå(ene) der faget tilbys Eks bachelor/master/ph.d./etter- og videreutdanning	Faget er obligatorisk (Kryss av =JA)	Antall studenter som gjennomførte studiet siste studieår (2005)	IR har vært eksamensoppgave i dette faget (kryss av=JA)	Emnet tilbys årlig (kryss av=JA)

3.4 Har undervisningsinstitusjonen egne ansatte/lærere som underviser på området immaterielle rettigheter?

- Ja
- Nei

3.5 Har dere konkrete planer om å utvide undervisningstilbudet i immaterielle rettigheter?

- Ja (gå til spm 3.5.1)
- Nei (gå til spm 3.6)

3.5.1 Innenfor hvilke studier (hvis noen) og nivå planlegges det å inkludere undervisning i immaterielle rettigheter?

Fakultet/Avd.	Studieprogram	Emnebeskrivelse	Omfang (antall studiepoeng/timeantall)	Nivå Fyll ut de aktuelle nivå(ene) der faget tilbys Eks bachelor/master/ph.d./etter-og videreutdanning	Kryss av hvis faget planlegges som obligatorisk	Industrielle rettigheter planlegges gjennomført som selvstendig fag (JA/NEI/Vet ikke)	Emnet planlegges å tilbys årlig (JA/NEI/Vet ikke)

Kommentarer: _____

3.6 Pågår det master eller PhD-avhandlinger ved institusjonen som omhandler problemstillinger rundt immaterielle rettigheter?

- Ja (gå til spm 3.6.1)
- Nei (gå til spm 3.7)

3.6,1 Hvis Ja: Innenfor hvilken fagretning, og hva er planlagt avslutning?

- Kommentarfelt: _____

3.7 Pågår det annen forskning ved institusjonen hvor IR er et sentralt tema?

- Ja (gå til spm 3.7.1)
- Nei (gå til spm 3.8)

3.7.1 Hvis Ja: Innenfor hvilken fagretning?

Kommentarfelt: _____

3.8 Samarbeider undervisningsinstitusjonen med andre aktører med utvikling og/eller undervisning på området immaterielle rettigheter?

- Ja (gå til spm 3.8.1)
- Nei (SLUTT)

3.8.1 Hvis JA: Hvilke aktører?

Kommentarfelt: _____

Hvis NEI

4.1 Har universitetet/høyskolen konkrete planer om å opprette et slikt tilbud?

- Ja (gå til spm 4.2)
- Nei, ikke foreløpig (SLUTT)

(Hvis JA i 4.1)

4.2 Hvordan planlegger universitetet/høyskolen å organisere dette?

- Eget studieprogram
- Selvstendig emne
- Skal inngå som deler/forelesninger i andre kurs

4.3 På hvilket nivå planlegges undervisningen i immaterielle rettigheter? (mulighet for flere kryss)

- Bachelor
- Master
- Etter-/videreutdanning

4.4 Innenfor hvilke studier og på hvilket nivå planlegges det å inkludere undervisning i immaterielle rettigheter?

Fakultet/Avd.	Studieprogram	Emnebeskrivelse	Omfang (antall studiepoeng/timeantall)	Nivå Fyll ut de aktuelle nivå(ene) der faget tilbys Eks bachelor/master/ph.d./etter- og videreutdanning	Kryss av hvis faget planlegges som obligatorisk	Industrielle rettigheter planlegges gjennomført som selvstendig fag (JA/NEI/Vet ikke)	Emnet planlegges å tilbys årlig (JA/NEI/Vet ikke)

Kommentarer: _____

4.5 Planlegger undervisningsinstitusjonen å samarbeide med andre aktører med utvikling og/eller undervisning på området immaterielle rettigheter?

- Ja (gå til spm 4.5 1)
- Nei (SLUTT)

4.5.1 Hvis JA: Hvilke aktører?

Kommentarfelt: _____